

Mødet den 18. Februar 1909.

Fraværende: Harald Jensen.

1. (J. Nr. 22¹⁷—1908). Indenrigsministeriets Approbation paa **Købekontrakten** med Murermester P. Sørensen angaaende en Marselisborggrund.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 309—1908). Forslag til **Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1909—10.**
 1. Behandling.

Formanden forelagde Budgettet, idet han udtalte, at det syntes at være overordentlig fredeligt. I Budgetudvalget havde der i hvert Fald kun været ringe Divergens. En medvirkende Aarsag hertil havde det i Fjor vedtagne Lønregulativ været, eftersom det hurtigt bragte Udvalget over de fleste Lønandragender. Forhaabentlig kunde dette Regulativ i mange Aar lægges til Grund for Kommunens Administration. Paa den anden Side set var Budgettet ikke af synderlig glædelig Art, idet det paa væsentlige Punkter viste en stadig Forøgelse af Udgifterne sammen med en forøget Vanskelighed ved at tilvejebringe de fornødne Indtægter. Det Beløb, der var budgetteret udskrevet i Formue- og Lejlighedsskat androg 1364988 Kr. mod i Fjor 1134306 Kr. og viste altsaa en Forøgelse paa 230682 Kr. Grunden til den store Forøgelse var en betydelig Stig-

ning paa næsten alle Udgiftskonti. Paa Grund af Aarets mange Valg maatte Udgiftskonto I selvfølgelig stige en Del. At Udgiften til Fattigvæsenet bestandig steg saa stærk var ret trist at se, eftersom de Konti, der omfattede humane Formaal, saasom Tilskud til Hjælpekassen, Alderdomsunderstøttelsen og nu ogsaa Arbejdsløshedskasserne ogsaa steg betydeligt. Og Tilskudene til disse Institutioner skulde dog formentlig bringe Udgifterne til Fattigvæsenet ned. Den største Stigning fandtes dog paa Skolevæsenets Budget, nemlig 103700 Kr., hvoraf en Del imidlertid kunde forudses forrige Aar. Udgifterne til Rets- og Politivæsen var ogsaa i Stigning, og ligeledes Udgiften til Brandvæsenet, hvortil dog særlig Anskaffelsen af Automobilstigen bidrog. Endelig var der Renter af Gæld, paa hvilken Konto Budgetudvalget havde anset det for rigtigst at opføre 50000 Kr. til Forrentning af et nyt Laan, som det vistnok vilde blive nødvendigt at optage i det nye Aar, navnlig af Hensyn til Paabegyndelsen af Udførelsen af den store Kloakplan. Alt i alt var Byens Udgifter altsaa i Stigning, og man maatte være forberedt paa, at Stigningen ofte som i Aar skete i Spring. I Virkeligheden var det nemlig Lovgivningen, der bestemte Udgifterne, saa man kunde ikke vente Bedring, med mindre Staten traadte hjælpende til eller helt eller delvis overtog nogle af Udgifterne; Skoleudgifterne burde saaledes rettelig for en stor Del afholdes af Staten. Af det forelagte Forslag fremgik det, at Kommunen fremdeles maatte afholde de store Udgifter ved Optagelse af midlertidige Laan til høj Rente, men maaske vilde dette dog ogsaa være heldigere end at optage et fast Laan med stort Kurstab eller binde sig til høj Rente i mange Aar. Et andet

Punkt, der ikke var synderligt glædeligt, var, at Kassebeholdningen var i Nedgang. I 1907 var der Stigning i Beholdningen, men dette var vist kun en forbigaaende Bedring; i alt Fald gik Beholdningen nu nedad, hvilket dels skyldtes at Skatterne ikke indgik med saa store Beløb, og dels at man var blevet nødt til at optage ret store Beløb, der ikke havde været opført paa Budgettet. Indtægtskonto I betegnede et Lyspunkt, idet der for første Gang var opført en Sum, 250000 Kr., for Salg af Grundstykker ved ny Gader. Dette viste særlig, at Købet af Godset »Marselisborg« var en god Forretning. — Som Formand for Skovudvalget ønskede Taleren at fremhæve, at Udvalget foreslog Pavillonen i Riis Skov nedrevet. Dette vilde nok forbavse noget, da Pavillonen var ligesom en Del af det gamle Aarhus, og da det ellers ikke var Skik at ødelægge Værdier; men det vilde dog sikkert vise sig rigtigst at opgive Pavillonen. Den nuværende Lejer vilde nemlig ikke blive der, og naar han flyttede, vilde det blive nødvendigt at anskaffe nyt Inventar og desuden lade Bygningen gennemgaa en større Restauration. Da Lejeindtægten imidlertid var meget ringe, ansaa Udvalget det altsaa for heldigst at nedrive Pavillonen. Til den udvide Skøjtebane i »Friheden« havde Udvalget brugt et mindre Beløb til Regulering, hvilket vilde medføre, at Kommunen maatte anvende et Beløb til Tilsyn og Fejning. Taleren skulde forbeholde sig til 2. Behandling at komme med Ændringsforslag i denne Henseende. Endelig kunde det meddeles, at der i de aller sidste Dage var indkommet et Par Andragender, som vilde komme med ved 2. Behandling.

Nørgaard skulde ikke føje meget til det af Formanden udtalte. Det var rigtigt som af Formanden fremhævet, at man havde maattet bøje sig for de mange Udgifter, Kommunen ikke var Herre over. De humane Foranstaltninger maatte man naturligvis for saa vidt hilse med Glæde, men denne vilde dog blive større, hvis Staten tillige vilde anvise Midler til dem, hvad den imidlertid ikke gjorde, og det var tvivlsomt, om Kommunerne kunde blive ved. Kravet fra Kommunerne om Statens Overtagelse af Udgifterne til Skole- og Retsvæsen vilde vel ogsaa blive stærkere, men selv om der blev raabt saa kraftigt som muligt, vilde det næppe hjælpe væsentligt de nærmeste Aar, og saa var der for Kommunerne ikke andet at gøre end at begrænse Udgifterne. Dette vilde ganske vist være overordentlig vanskelig, men saa meget mere var det nødvendigt at resignere, og der gaves dog Punkter, hvor der kunde resigneres. Naar der fra Skolemændenes Side saaledes var rejst Krav om ny Skoler, saa vilde dette vist være overordentlig heldigt, men det var dog noget, der kunde udskydes. I det hele taget maatte Taieren haabe, at Kommunen vilde resignere i nogen Grad, hvad der vilde være ganske nødvendigt, da man ikke kunde vente at faa de Indtægtskilder, man manglede. Det Punkt, Købstæderne led under, var, at deres Indtægter væsentlig kom ind gennem Formue- og Lejlighedsskatten. Selv om Byrden blev den samme, saa det dog mindre grelt ud, naar den blev fordelt saaledes som i København, hvor en væsentlig Del af Byrden var væltet over paa de faste Ejendomme. Samtidig med at man krævede Statens Overtagelse af en Del af Kommunens Udgifter, burde man derfor ogsaa arbejde for at faa noget af Byrden

lagt over paa Grundejerne. Spørgsmaalet herom kunde formentlig optages paa det kommende Købstadmøde. I den kommunale Forvaltning var der som i private en Grænse for, hvilke Byrder man kunde bære, saa han skulde anbefale det ny Byraad at tage denne Sag op. Iøvrigt betegnede han Budgettet som ret trist og ansaa det for givet, at Skatteprocenten gik op til 10.

Simonsen var enig med de foregaaende Talere i, at Budgettet udviste stor Stigning, men han nærede ingen Tvivl om, at Stigningen var en Følge af Byens Vækst og Udvikling. At Stigningen næste Aar saa foruroligende stor ud, skyldtes dog noget, at Overslaget for indeværende Aar var for knapt. Det viste sig nemlig, at Udgiften var ansat mindst 34000 Kr. for lavt foruden Udgiften til Bruunsgades Brolægning. Han troede dog at turde sige, at Budgetudvalget havde bestræbt sig for at knibe Udgifterne saa langt ned som muligt. Man stod nu foran et Byraadsvalg, og han var nærvæd at tro, at den konservative Side af Byraadet vilde give en Del, for at den store Stigning kunde have ventet et Aar endnu; men det skulde ved denne Lejlighed slaas fast, at den konservative Side i Budgetudvalget ikke havde kunnet pege paa nogen Udgift, som kunde spares. Snarere kunde det paavises, at den socialdemokratiske Side havde søgt at holde noget igen baade i Budgetudvalg og i Byraad. Som Følge af Skatteprocentens Stigning vilde man nu nok komme til at høre Røster om, at Rigmændene blev jaget fra Byen; men naar det mindedes, at der ogsaa flyttede Rigmænd bort, da Skatteprocenten kun var 4 eller 5, kunde det nok siges, at Fraflytningen ikke skyldtes Skatten, eller at der var Folk, som slet ikke vilde betale Skat. Han

kunde fuldt ud slutte sig til Udtalelserne om, at Staten burde tilskyde mere til kommunale Formaal, og det var da ogsaa gentagende hævdet fra socialdemokratisk Side, at den nugældende Lovgiverpraksis ikke kunde vedvare, uden at Kommunerne vilde blive trykket i Knæ. Imidlertid var der vel næppe noget at gøre i den Henseenoe, særlig nu da Venstre i Befæstningsvæsenet havde faaet sig en Livssag. Og desværre var det ikke første Gang, at Militærvæsenet havde hindret Aarhus Fremgang, idet Minister Ingerslev i sin Tid havde holdt Ordningen af Byens Banegaardsforhold tilbage for ikke at tage Penge fra Militærvæsenet. Skoleudgifterne var vel i Stigning, og Statsmagten havde foraarsaget en Del deraf, men en anden Del skyldtes Fortidens Vanrøgt. For Aarhus Vedkommende androg Udgifterne til Skolevæsenet dog kun $8\frac{1}{5}$ % af hele Budgettet og $10\frac{1}{5}$ %, hvis Forrentningen af Skolebygningerne skulde medregnes, men i Holbæk var man oppe paa 24 %, i Aalborg paa 30 % og i Esbjerg endog paa 48 %, ja med Forrentning 54 %. Aarhus var altsaa endnu langt bag efter, skønt der var gjort adskilligt i de senere Aar, og man kunde være sikker paa, at Kravene til Skolevæsenet vilde stige endnu i mange Aar. Fra Lærernes Side var der saaledes stillet Krav om flere Klasseværelser mindst 2 til hver 3 Klasser, og det var atter gammel Forsømmelse, der paaførte Kommunen denne Udgift. Da Elevtallet i Klasserne i sin Tid blev nedsat til 35, glemte man samtidig at skaffe det fornødne Antal Klasseværelser. Friskolen interesserede nemlig ikke det daværende konservative Byraad, men nu havde man Svien. I det hele taget havde Taleren den Opfattelse, at Velviljen fra Højre overfor Skolevæsenet først var frem-

kommet, da Modstand ikke nyttede mere. — Da Flertallet i Budgetudvalget ønskede, at Halvdelen af Udgiften til Automobilstigen skulde tages af Laan, uagtet Byraadet havde vedtaget at opføre hele Summen paa Budgettet, havde Socialdemokraterne i Udvalget ikke villet modsætte sig dette, skønt de dog maatte bemærke, at en saadan Udgift ikke burde afholdes af Laan. Man vilde maaske forbavses over, at der ikke i Budgettet var opført nogen Udgift til Driften af Christian den Niendes Børnehjem, og Taleren havde da ogsaa anset det for rigtigst at opføre et Beløb paa Budgettet i det anførte Øjemed, men ikke stillet noget Forslag i saa Henseende, da Hjemmets Bestyrelse vist tænkte paa at optage et Laan paa Hjemmet for at faa Penge til Driften — Politimesteren havde i Aar forlangt 6 ny Betjente, hvilket Budgetudvalget ikke vilde modsætte sig, og Taleren kunde da ogsaa anbefale, at den fornødne Bevilling blev givet, forudsat at Politimesteren vilde garantere, at hver Betjent foruden Sommerferien fik 3 maanedlige Fridage. Til Politiet var der endvidere opført et Beløb til Forsøg med Sommeruniformer. Kravet om saadanne havde længe været stillet, og den tykke Uniform til Sommerbrug kunde med Rette kritiseres. Det var derfor meget berettiget at gaa med til en saadan Bevilling, men Taleren ønskede dog at henstille til Byraadet at forlange Approbationsret særlig for Hovedtøjets Vedkommende, og at Betjentene skulde tages paa Raad med. Taleren bemærkede dernæst, at Byens Mælkekontrol efter Politimesterens Sigende var værre end ingen, fordi den ikke var effektiv, hvad vist i første Række skyldtes, at man intet Laboratorium ejede. Byens private Laboratorium kunde ikke benyttes med

Retsvirkning, og et kommunalt Laboratorium var saaledes nødvendig, men dertil krævedes endvidere en særlig Sundhedsbetjent. Udvalget var imidlertid enig om en Bevilling dertil. Det vilde have glædet Taleren meget, om man i Aar kunde have mødt op med Forslag om et kommunalt Apotek eller i alt Fald en kommunal Dispensationsanstalt. Spørgsmaalet havde været rejst flere Gange, og et Cirkulære angaaende det var blevet udsendt, men det var forsvundet paa en meget mystisk Maade; sidst var det dog vist set hos Hr. Filtenborg. Fra Ministeriet, til hvem der havde været rettet Henvendelse, var der kommet et Svar, hvorefter det fremgik, at der næppe kom noget ud af det, før Medicinalkommissionen blev færdig. Da det ikke var første Gang, Landstingsmand Harald Jensen havde reddet en Snes Tusinde Kroner for Kommunen ved at faa et Lovforslag forandret, vilde det maaske være heldigt at anmode Hr. Harald Jensen om at have sin Opmærksomhed henvendt paa denne Sag. Taleren savnede endvidere paa Budgettet en Sum til et Krematorium, men haabede, dette maatte komme med, naar der skulde stiftes et nyt Laan. Skovudvalgets Forslag om at nedrive Pavillonen i Riis Skov kunde han tiltræde. De 600 Kr., der var opført som Tilskud til Fælleskontoret for Velgørenhed, troede Taleren ikke blev givet til et Formaal, som Kommunen havde Pligt til at bidrage til. Hjælpekassen havde ingen Nytte af Kontoret, som det for Resten slet ikke vilde benytte, saa der var næppe nogen Grund til at give Bidrag til en Forening, der kun administrerede Almisser og Naadegaver. Han skulde dog angaaende dette Spørgsmaal indskrænke sig til at henstille ad Aare at overveje, om det var rigtigt at give Bidrag til

Kontoret. Derimod kunde han anbefale at bevilge det til Hjælpekassen opførte Beløb, men maatte dog bemærke, at Kassens Bestyrelse havde ønsket 2000 Kr. mere altsaa 4000 Kr. Socialdemokraterne i Budgetudvalget havde rejst det Spørgsmaal, om Enker, der fik fast Understøttelse af Fattigvæsenet, ikke kunde komme til at sortere under Hjælpekassen, hvad der vilde have Betydning for dem for Bevaring af deres Valgret og ogsaa for Opnaaelse af Alderdomsunderstøttelse. 108 Enker fik fast Understøttelse til et samlet Beløb af 19000 Kr. Praktisk set vilde der intet være i Vejen for at flytte disse Enker sammen med Beløbet over under Hjælpekassen, men det kunde selvfølgelig kun ske ved Forhandling mellem Fattigudvalget og Hjælpekassens Bestyrelse. — Budgetudvalgets Mindretal kunde ikke anbefale de 200 Kr. til Uniform til Brandassistenten, da det ansaa det for at skaffe Hr. Bøstrup en Lønforhøjelse, hvad der slet ikke var Grund til, idet Hr. Bøstrup var blevet sat i en højere Lønklasse end fra først foreslaaet. En Uniform med Kappe kostede desuden ikke mere end 160 Kr. Endelig ansaa Mindretallet det for unødvendigt at give 300 Kr. ud til Gymnastik for Brandsvendene. Skulde disse holde Gymnastik, maatte de selv kunne ordne denne Sag, da der efter al Sandsynlighed nok fandtes en iblandt dem, der kunde lede Øvelserne. Der havde i Budgetudvalget været talt om Vejen ved Saltværket, der var i en yderst slet Tilstand, men der var ikke optaget noget Beløb til dens Istandsættelse, da Hr. Vestesen havde udtalt, at der sagtens kunde blive Penge til at faa den Vej i Stand. For at denne Sag imidlertid ikke skulde blive glemt, vilde Taleren herved erindre om den.

M i k a e l J o h a n s e n slog fast, at Stigningen

paa Skolevæsenets Budget i Virkeligheden var 138000 Kr. og ikke 103000 Kr. Det var mange Penge, men paa en vis Maade var der ikke meget at sige dertil, skønt Skolevæsenet maaske i mange Henseender kunne være billigere og dog lige saa godt. Da Betalingsborgerskolerne blev oprettet, var det vist Forudsætningen, at de skulde kunne optage alle, der meldte sig. Havde man holdt sig dette efterretlig og altsaa udvidet, efterhaanden som der blev Trang dertil, vilde disse Skoler have givet en Indtægt paa om ved 100000 Kr. og ikke som nu kun 25000 Kr., men disse 25000 Kr. vilde dog betyde endnu en Udgift, hvis det ny Byraad næste Aar vilde aflive Betalingsskolerne. En væsentlig Del af Skolebudgettets Stigning skyldtes altsaa det, at man ikke vilde fremme Betalingsskolerne, og en anden Del skyldtes, at man vilde hemme Privatskolevirksomheden. Skulde det imidlertid lykkes at skade Privatskolerne i væsentlig Grad, vilde det betyde en stærk Stigning af Skoleudgifterne. Naar Hr. Simonsen mente, at Skolevæsenet var blevet vanrøgtet i Fortiden, syntes det underligt, at Hr. Simonsen i sit Blad kunde fremhæve den danske Arbejderstand som den bedst oplyste i Verden; i Virkeligheden havde Aarhus Skolevæsen sikkert nok stedse været paa Højde med Tiden. — Der var i Dag som ofte før talt om, at Staten burde overtage en Del af de kommunale Udgifter, men det nyttede ikke at blive ved at tale, der maatte handles. Købstadforeningen havde ikke gjort det ringeste, saa der var næppe anden Vej at gaa end — som af Taleren tidligere foreslaaet — at faa sammenkaldt et Møde af Købstædernes Repræsentanter, saaledes at der fra dette kunde fremgaa en kraftig Henvendelse til Regeringsmagtan. Maaske kunde det

være rigtig nok at vælte en Del af Skatten over paa de faste Ejendomme, men Skridt i den Retning nyttede dog næppe, saalænge København var et Skattely; men forhaabentlig vilde Hr. Nørgaard i København anvende sin store Indflydelse til at faa dette Forhold forandret, ligesom Købstadforeningen i sin ny Sammensætning forhaabentlig vilde tage kraftig fat. — Taleren maatte erindre Hr. Simonsen om, at Forsvarsudgifterne formentlig skulde tages af en Formueskat og en Indtægtsskat af Indtægter paa over 4000 Kr. — Han ønskede at henlede Brolægningsvæsenets Opmærksomhed paa de asfalterede Gader, idet han troede det rigtigst, at Byen lod disse gruse i Stedet for som nu at give 100 Kr. til Foreningen til Dyrenes Beskyttelse. — Det var en Skandale, at Erhvervsskatten ikke gav mere end 25000 Kr. Man saa der et godt Bevis paa, hvor elendige Skattelovene var, og hvor ringe Købstadforeningens Indflydelse havde været. — Som sædvanlig havde Byraadet ikke faaet en Del af de indkomne Andragender at se, uagtet det i Fjor var blevet lovet, at alle Andragender tillige med en Fortegnelse over dem skulde blive fremlagt. Fra Sadelmagerne og Tapetsererne var der saaledes baade i 1907 og 1908 indgivet Andragende om, at de maatte faa Del i Byens Arbejde, men endnu havde de intet Svar faaet. En stakkels gammel Mand, der var blevet Invalid i Byens Tjeneste, havde et Par Gange andraget om at faa sin meget ringe Understøttelse forhøjet, men intet Svar faaet. — Det var meget beklageligt, at der ikke kunde tages Hensyn til Brandkommissionens Indstilling om Uniformsgodtgørelse til Brandassistenten og til Brandsvendenes Lønforhøjelse, der dog først vilde komme til at virke om 6 Aar.

Han var enig med Hr. Simonsen i, at det var i høj Grad rimeligt, at Betjentene fik 3 Fridage om Maaneden foruden deres Sommerferie.

Politimesteren takkede for den gode Behandling, som hans Del af Budgettet havde faaet. Naar Hr. Simonsen ønskede en bestemt Udtalelse om, at Betjentene skulde have de 3 Fridage om Maaneden, skulde han gerne give sit Ord derpaa. Det vilde have været glædeligt, om man kunde have skabt dem 4 Fridage, men Taleren havde ikke dristet sig til at gaa saa vidt, da det saa vilde blive nødvendigt at forøge Styrken med 9 Mand, hvad ikke syntes forsvarligt, ligesom det heller ikke vilde være behageligt paa engang at forøge Styrken med 10 %. De 3 Fridage betegnede et betydeligt Fremskridt, der sikkert vilde vække stor Glæde i Styrken. Det glædede ham, at Budgetudvalget var gaaet med til Anskaffelsen af særlig Sommerbeklædning til Betjentene, men han maatte dog gøre opmærksom paa, at der foreløbig kun var Tale om et Forsøg, uagtet man havde nogen Erfaring fra Odense at bygge paa. Det var Meningen for de 1500 Kr. straks at skaffe nye Huer til samtlige Patrouillebetjente. Han vidste ikke, om det var af Mistro til hans gode Smag, at Hr. Simonsen vilde have Huerne approberet af Byraadet, men han troede sikkert, det vilde vise sig, at den Hue, han havde tænkt sig, vilde være baade praktisk og smuk. Forøvrigt skulde han gerne sende Huerne til Approbation, men han troede dog nok, man ved en saadan Fremgangsmaade vilde komme ind paa en noget uheldig Vej, saa han vilde antage, man kunde føle sig tilfreds med Løfte om, at Betjentene skulde blive taget med paa Raad. — Endelig var det Taleren en stor Glæde, at Forslaget an-

gaaende Mælkekontrollen lod til at gaa igennem. Det var ogsaa en Foranstaltning, der tiltrængtes, og som vilde blive et stort Gode særlig for Smaafolk. Ved en kommunal Kontrol vilde man desuden opnaa, at Erklæringerne fik officiel Karakter, saa den betød baade en stor Værdi for hele Samfundet og en juridisk Behagelighed. Ved den nuværende Kontrol kunde der udtages 3—400 Prøver aarlig, men ved den nu foreslaaede 3—4000, saaledes at saa at sige alt Smuds- og Smitteindhold kunde blive opdaget, ligesom ogsaa Tilsætning af kunstige Konserveringsmidler kunne konstateres. Desuden vilde Undersøgelsen, der nu kun gjaldt Mælkerier og Vogne, komme til at omfatte alle Byens ca. 300 Mælkeudsalg baade med Hensyn til Lokaler og Produkter. For i alle disse Retninger at faa en fuldt garanterende Kontrol vilde det blive nødvendigt at have en særlig Sundhedsbetjent og i høj Grad ønskeligt at have en særlig Undersøgelsesanstalt, hvad ogsaa vilde blive billige end at have Forbindelse med et privat Mejeri. — Med Hensyn til Uniformsgodtgørelsen til Brandassistenten maatte det erindres, at Pengene ikke betød nogen stor Post for Byraadet, og at en Brandassistent's Uniform var meget udsat for at komme til Skade. Det foreslaaede Beløb kunde derfor sikkert godt bevilges, uden at der skete Brud paa noget Princip. De 300 Kr. til Brandsvendenes Gymnastik vilde være godt udgivet, da meget afhang af, om Svendene altid var fuldstændig Herre over deres Legeme. Det syntes ogsaa vel meget forlangt, at Svendene selv skulde sætte Sagen i Scene. I ethvert Fald var det i bestemt Strid med moderne Principper at overlade Undervisningen til Personer, der ikke var uddannet til at undervise.

M o u s t e n troede ikke, Skatteprocenten vilde stige til 10. I Budgetudvalget havde han anset det for uheldigt at rive Pavillonen i Riis Skov ned, før der var taget Bestemmelse om Forholdenes endelige Ordning. Det var meget rigtig, at Skolevæsenets Udgifter steg betydeligt, men Stigningen skyldtes dog ikke alene den ny Lønningslov, men ogsaa Byens Vækst. Naar der forelaa Andragender om Lønforhøjelse fra Lærerne og Lærerinderne, var Byraadet selv noget Skyld deri. Det havde hidtil været saaledes, at Aarhus lønnede sine Lærere bedst af alle Byer med Undtagelse af København, medens Forholdet nu var, at Aarhus lønnede paa samme Maade som alle andre Byer, med Undtagelse af nogle faa, og Aarhus burde dog lønne sine Lærere bedre end Byer som Ebeltoft og Odder. Det maatte derfor siges at være fuldt berettiget, naar Lærerne her ønskede noget mere; men Spørgsmaalet var jo for saa vidt afgjort i Budgetudvalget. Angaaende de understøttede Enker antog han, at Fattigudvalget førte Forhandling med Hjælpekassens Bestyrelse. Han havde forstaaet det saaledes, at Budgetudvalget kun vilde anbefale at bevilge de 600 Kr. til Fælleskontoret for Velgørenhed, hvis Hjælpekassen kunde have nogen Brug for Kontoret. Han havde ikke noget imod, at Brandassistenten blev forsvarligt forsynet med Uniform, men det maatte ske paa en saadan Maade, at der ikke blev Tale om Lønforhøjelse. Med Hensyn til Christian den Niendes Børnehjem ønskede han at spørge, om Bestyrelsen ikke havde tænkt paa at søge Statsunderstøttelse.

S a m u e l s e n troede nok, Skatteprocenten vilde stige noget, men dog næppe til 10. Til Vandværkets Budget skulde han ikke sige noget,

men kun oplyse, at den ny Beholder nu var taget i Brug, saa der nu var rigeligt Vand til alle Tider hele Byen over. Han henstillede at stryge Indtægten af de tre Nødtørftshuse, saaledes at Benyttelsen blev gratis. Særlig for Damerne, der ikke altid gik med Penge hos sig, kunde dette have Betydning, og Indtægten var jo ikke stor. Andragendet fra Brandassistenten var ikke anbefalet hverken af Hr. S. Petersen eller Taleren, hvorimod de begge havde kunnet gaa med til Andragendet fra Svendene om højere Løn, da Byen derved ikke for Tiden vilde paaføres nogen Udgift, men iøvrigt var det forstaaeligt nok, at Budgetudvalget ikke kunde anbefale Andragendet. Han henstillede til Udvalget for Alderdomsunderstøttelse og Byraadet at imødekomme Fyrbøder Rolander ved de gamles Hjem med Hensyn til at faa Overarbejde betalt efter den almindelige Løn for Maskinarbejdere, særlig da der derved ikke skete noget Brud paa Lønregulativet. Ordningen med Mælkekontrollen glædede ham meget, og han henstillede til Skovudvalget at sørge for, at den kommunale Skøjtebane blev holdt i en Stand, som Kommunen kunde være bekendt. Det var meget rigtigt, at København nu var et Skattely, men den Sag vilde sikkert snart blive løst ad Lovgivningens Vej; Indenrigsministeren havde i hvert Fald bebudet Forslag om at give København Bevægelsesfrihed med Skatteprocenten. Kravet om at Staten skulde overtage en Del af Kommunens Udgifter var Gang efter Gang blevet rejst af Socialdemokratiet, og naar nu alle andre Partier sluttede sig til, vilde det nok kunne gennemføres. Han troede, de 300 Kr. til Brandsvendenes Gymnastik vilde være vel anvendt; men han troede ikke, Børne-

hjemmet fik Lov til at optage en Prioritet for at faa Penge til Driften.

V e s t e s e n havde som alle i Byraadet gaaet glat med til alt, hvad der forlangtes til Skolevæsenet, men naar det var saaledes, at Kommunen ikke kunde bære mere, maatte der forlanges Spar-sommelighed og standses med noget af det, alle ellers saa gerne gik med til. Skolerne og Lærerkræfterne maatte bruges saa intensivt som muligt, og der maatte holdes lidt igen med Optagelse af alle de ny Emner. Han kunde dele Formandens Skuffelse over, at de store Udgifter til Hjælpekas-sen, Alderdomsunderstøttelsen og Arbejdsløsheds-kasserne ikke formaaede at bringe Udgifterne til Fattigvæsenet ned. Naar Stillingen var saaledes, maatte man se at komme til Bunds i Tingene og i Stedet for de mange humane Love søge at mod-virke Fattigdommen ved Forsikring fra de unge Dage af, og ved at bringe de nedbrydende Virk-ninger af Spiritus og Sygdomme ned. Man maatte kort sagt slaa ind paa nye Veje, naar det viste sig, at de Veje, man hidtil var gaaet, ikke nyt-tede. — Paa Brolægningsvæsenets Konto, der var gaaet nedad, var der kun een større Post, nemlig Brolægningen af Bruunsgade, der imidlertid alle-rede var udført, men naturligvis var der meget, som Udvalget kunde have ønsket at tage med, saaledes som Omlægning af Paradisgade og Spanien, men Udvalget glædede sig samtidig over Bevil-lingen til Fortsættelse af Reguleringsarbejderne i Frederiksalles, hvortil det kommende Byraad for-haabentlig hvert Aar vilde bevilge en lille Sum, saaledes at man til Slut kunde faa en smuk Gade ud af dette stærkt befærdede Strøg. Forhaabentlig vilde Grundejerne vide at skønne paa det, der blev gjort for deres Gade, for det skulde da synes

at staa klart for enhver af disse, at deres Ejendomme steg betydeligt i Værdi ved alt det, der blev gjort for Gaden fra Kommunens Side. Han haabede ligeledes, at Bevillingen til Fortsættelse af Anlæg af Cyklestier maatte blive fortsat. Naar Hr. Simonsen søgte at holde ham fast ved en Udtalelse angaaende en Forbedring af Vejen ved Saltværket, maatte han dog erindre Hr. Simonsen om, at Forbedringen var betinget af, om man fik fat paa Udførelse af Pumpestationen i 1909. Paa Budgettet savnedes Beløbet til Pumpestationen og de første Arbejder ved de afskærende Ledninger. Dette Beløb burde indsættes, og Taleren havde intet imod, at det traadte i Stedet for det Beløb, der var opført til den ny Kirkegaard. Han vilde advare imod at gøre Adgangen til Nødtørftsanstalterne helt gratis. Man kunde maaske nok sætte Prisen noget ned, men Erfaringen syntes at vise, at Adgangen ikke burde være helt gratis. Imidlertid skulde han gerne gaa med til at gøre en Undtagelse for Børn, fordi man bedre kunde holde disse til Orden end Voksne. Naar Hr. Mikael Johansen ønskede, at Byen skulde overtage Grusningen af de asfalterede Gader i glat Føre, kunde han oplyse, om, at dette hørte ind under Foreningen til Dyrenes Beskyttelse, og at denne Forening havde en saa interesseret Formand, at man sikkert kun behøvede at anmelde, naar der manglede Grus, for at faa Mangelen afhjulpet. Hr. Simonsens Tanke om at tjene Penge ved et kommunalt Apotek vilde sikkert berede en Skuffelse, idet de Penge, der sparedes ved at købe Medicinen billigere, vilde gaa med paa anden Maade. Skulde der gøres noget i den Retning, vilde det vist være heldigst at indskrænke sig til at faa en Dispensationsanstalt paa Kommunehospitalet.

Filt en borg maatte protestere imod, at Cirkulæret om det kommunale Apotek skulde være forsvundet hos ham. Cirkulæret havde nemlig aldrig naaet ham, hvorimod han vidste, at det havde været hos Hr. Simonsen. Som Medlem af Budgetudvalget kunde han anbefale det foreliggende Forslag til uforandret Vedtagelse, idet han mente, at Udvalget var enigt om det med Undtagelse af de 100 Kr. til Brandassistenten. Han kunde tænke sig en Omlægning af Skatten saaledes som af Hr. Nørgaard antydet og kunde oplyse, at Skatten af faste Ejendomme her i Kommunen repræsenterede $\frac{1}{8}$ af det samlede Skattebeløb, hvorimod den i København repræsenterede Halvdelen. Hvis man altsaa indførte lignende Beskatning her som i København, vilde Skatteprocenten for Formue- og Lejlighedsskat gaa ned til ca. 5. Til Fordel for en saadan Beskatningsmaade kunde det anføres, at Skatten efter den vilde blive mere af frivillig Art, idet man kunde spare paa Huslejen. Iøvrigt fandt han ikke meget at sige til Budgetforslaget. Naturligvis kunde der have været sparet noget adskillige Steder, hvor man havde gaaet særlig rask fremad, for Eksempel til Skolevæsenet og Hjelpekasserne, men naar der var opnaaet Enighed i Udvalget, skyldtes det, at det nuværende Byraad stedse var enigt om at fremme de humane Foranstaltninger.

Formanden ansaa det ikke for umuligt, at der kunde komme et Beløb til Udgift for Børnehjemmet i Aar, men det var ikke muligt i Øjeblikket at beregne Beløbets Størrelse. Der kunde maaske nok være Tale om at tage Pengene til Hjemmets Start og de aller første Dages Behov af et eventuelt Laan, men ellers ikke til Hjemmets Drift. I disse Dage undersøgte man imidlertid,

hvilke Foranstaltninger, der skulde træffes for at faa Statstilskud. For at faa dette skulde Hjemmet dog vist paatage sig Forpligtelse til ikke midlertidigt at optage nogen, og foreløbig kunde man vist ikke undgaa ogsaa at benytte Hjemmet som Optagelseshjem. Han var enig med Hr. Simonsen i, at et Krematorium vilde være ønskeligt, men det Beløb, der var opført til den ny Kirkegaard, var rent kalkulatorisk, og ingen tænkte sig vist, at det kunde strække til. Saa vidt ham bekendt blev der altid svaret paa de indgivne Andragender. Det glædede ham, at Hr. Mikael Johansen kun havde omtalt to Andragender som ubesvarede, idet han kunde oplyse, at det ene endnu ikke var kommet fra det paagældende Udvalg, og at det andet først for nogle Dage siden var indkommet. Angaaende de fattigunderstøttede Enkers Flytning til Hjælpekassen havde han tilskrevet Fattigvæsenet, og der vilde antagelig foreligge Ændringsforslag til Budgettets 2. Behandling.

Müller troede overfor de forskellige Opfordringer til Sparsommelighed at kunne sige, at Skoleudvalget havde bestræbt sig for at være sparsommelig, og at det vilde være det kært, om nogen vilde anvise, hvor der yderlig kunde spares. Der krævedes imidlertid, at Skolevæsenet skulde være paa Højde med Tiden, og Aarhus gjorde sig i denne Henseende Umage, saaledes som Byen sikkert altid havde gjort. Naar Hr. Vestesen ønskede Skolelokaler og Lærerkræfter udnyttet saa intensivt som muligt, kunde han oplyse, at Lokalerne blev udnyttet endog ud over det tilladelige. Da Lokalerne tidligere blev benyttet 4 Timer om Formiddagen og 3 om Eftermiddagen, var Forholdet forsvarligt, men det kunde ikke siges nu, da

Lokalerne daglig blev benyttet 8—9 Timer. Det var Børneantallet, der nødvendiggjorde Opførelsen af en ny Skole i 1910—11, idet man allerede nu var saa vidt, at de gamle Lokaler paa Vestergade maatte benyttes. I Anledning af Andragenderne fra Lærerne og Lærerinderne maatte han erindre om, at der i Fjor Sommer forelaa Forslag om lignende Forhøjelse, som der nu blev andraget om, men at dette blev forkastet med den Motivering, at der intet Andragende forelaa fra Lærerpersonalet. Disse Udtalelser havde sikkert bevirket, at Andragenderne nu forelaa. Taleren skulde angaaende Lærernes Lønning stille Ændringsforslag til 2. Behandling. Lærerne stod med Hensyn til Lønning mellem 6. og 7. Klasse af de kommunale Funktionærer, og det kunde nok siges, at de i hvert Fald kunde regnes lige med disse i samfundsnyttig Henseende. Han forstod saare vel, at Lærerinderne andrag om Lønforbedring samtidig med Lærerne, da Forholdet mellem deres og Lærernes Løn vilde blive forrykket, hvis kun den ene Part fik Forhøjelse. Man ventede af Byraadet, at det skulde skaffe vort Skolevæsen saa dygtige Kræfter som mulig, og tidligere, da Aarhus lönede bedre end de andre Købstæder, havde man ogsaa den Glæde at faa prøvede Lærer fra andre Byer hertil, men dette Forhold vilde sikkert i Hovedsagen høre op, hvis Aarhus ikke fik en noget højere Skala end Landets øvrige Byer. Naar Fatiigvæsenets Optagelseshjem ikke skulde nedlægges, vilde det vist være rigtigt at opføre en Post paa Budgettet til Driften af Børnehjemmet. Der savnedes sikkert ogsaa en Post angaaende Løn til Hjemmets Forstander. Der forelaa fornyet Andragende fra nogle Politibetjente om anden Anciennitetsansættelse, og han kunde ikke

indse, at man ved at bevilge det ansøgte vilde gøre Brud paa Lønregulativet, da det forelaa oplyst, at disse Betjente var ansat paa samme Maade som de øvrige.

Olesen kunde angaaende Fyrbøderen ved de gamles Hjem ikke tro, at Hr. Samuelson havde tænkt rigtig over vedkommendes Arbejde, naar Hr. Samuelson vilde sammenligne ham med Arbejderne paa Gas- og Elektricitetsværket. Fyrbøderen paa de gamles Hjem havde saa godt som intet Arbejde om Sommeren og kun en ganske kort Tid om Vinteren en Smule Overarbejde. Ligesom Hr. Samuelson kunde han anbefale, at Adgangen til Kommunens Nødtørftshuse blev gratis, og han troede ikke, at Husene derved vilde blive udsat for at lide Overlast. Det var ikke let at ordne Forholdet med de fattigunderstøttede Enkers Flytning til Hjælpekassen, men der vilde nu blive holdt Møde derom af Fattigudvalget og Hjælpekassens Bestyrelse. Hr. Filtenborg havde næppe Ret i, at Tilskudet til Hjælpekassen var opført for stort, da det var rigtigere at ansætte en ordentlig Sum, som Kassens Bestyrelse kunde administrere efter, end at maatte skride til Efterbevillinger. Skulde der spares paa noget Punkt, kunde man derimod nok stryge den kommunale Musik.

Magnus Nielsen kunde fuldt ud slutte sig til Hr. Mikael Johansens Udtalelser med Hensyn til Skoleforholdene og kunde henvise Hr. Müller til disse Udtalelser, hvorefter der vilde spares betydelige Beløb ved Opretholdelse af Betalingsskolerne. Det var meget rigtigt, at man kunde have ventet Nedgang i Udgifterne til Fattigvæsenet, men dette blev desværre næppe Tilfældet i mange Aar, og Tiden var vel heller ikke endnu inde til at faa den af Hr. Vestesen omtalte Ord-

ning om Selvhjælp frem. Naar Lovgivningen ikke tog Sigte paa at hemme de to Onder, Drukenskab og Usædelighed, var Kommunerne magtesløse. Som Formand i Haandværkerforeningen vilde han takke for Forhøjelsen af Bidraget til den tekniske Skole. Det var givet, at Fattigvæsenets Optagelseshjem maatte opretholdes, særlig fordi Christian den Niendes Børnehjem med Tiden maatte blive et rent Børnehjem. Angaaende de fattigunderstøttede Enker vilde der muligvis foreligge Forslag ved Budgettets 2. Behandling, men dette Forhold blev næppe saa let ordnet, da der navnlig for Enkernes Skyld krævedes andre Betingelser, end Hjælpekassen var i Besiddelse af. Fattigvæsenet stod undertiden lidt uforstaaende overfor den Hjælp, Kassen ydede, og Enkerne vilde maaske heller ikke være ganske tjent med at sortere under Hjælpekassen, der var en selvstændig kommunal Institution, medens de under Fattigvæsenet dog altid havde Amtet at henvende sig til, hvis de var utilfreds med Fattigvæsenet. — I 90erne var Brolægningsvæsenet blevet vanrøgtet, hvad man nu led under, for Grunden til, at dets Budget i Aar ikke var anderledes stort, maatte udelukkende søges i, at man ikke ønskede Gaderne opbrudt under Udstillingen. Trangen til Forbedring af Brolægningsforholdene var ret betydelig, saa det maatte haabes, at Budgetudvalget i Fremtiden vilde se velvilligt paa Brolægningsvæsenets Budget. Angaaende Grusning af de asfalterede Gader maatte det bemærkes, at Hesteejerne viste stor Ulyst til at indmelde sig i Foreningen til Dyrenes Beskyttelse. Brolægningsudvalget vilde gerne hjælpe, men Hesteejerne burde dog først og fremmest være med til at yde et lille Bidrag. Taleren vilde gerne være med til at gøre Adgangen til

Nødtørftsanstalterne fri, hvis det bare kunde gaa an; men maaske kunde der dog ved Benyttelsen af Kontrolmærker gøres et eller andet i den Retning. Han beklagede, at man ikke kunde tiltræde Brandkommissionens Forslag angaaende Brandassistenten og Brandsvendene, da Forslaget fremkom af rent humane Hensyn. Af Laboratorieforsker Qvist havde han hørt, at Erklæringer fra en kommunal Undersøgelsesanstalt lige saa lidt vilde have Retsgyldighed som fra en privat Anstalt, med mindre vedkommende Funktionær blev ansat som edssvoren Kemiker. Desuden havde han hørt, at Undersøgelse med Centrifuge ikke var fuldstændig sikker, og at en absolut sikker Undersøgelse vilde vare i 10 Timer, saa han maatte bede rette vedkommende se velvilligt paa et indgivet Andragende fra Hr. Qvist angaaende Ordning af Mælkekontrollen. Foruden det i Budgettet opførte Beløb til Mælkekontrol fandtes der ogsaa opført Summer til forskellige andre Undersøgelsesgrene, saa det vilde maaske være formaals-tjenligt at oprette en kommunal Undersøgelsesstation for alle den Art Undersøgelser og underlægge den en edssvoren Mand. Han kunde støtte Hr. Müllers Forslag angaaende nogle Politibetjentes Anciennitetsberegning og haabede, at Budgetudvalget vilde komme til den Erkendelse, at de paa-gældende Betjente var ansat af Byraadet.

J a k o b J e n s e n var ked af Hr. Samuelssens Udtalelse om Skøjtebanerne i Friheden, da Skovudvalget netop var særlig glad ved disse og lod dem fejle samt nu, da det viste sig, at Fejningen ikke var tilstrækkelig, kom med Forslag sigtende til at faa dem passet endnu bedre. Skovudvalget havde desuden ikke til Hensigt at lade det bero ved de alt etablerede Baner, men ønskede at gaa

videre endnu; alt kunde imidlertid ikke komme paa een Gang. Han var enig med dem, der mente, at der i Budgettet manglede en Post for Børnehjemmets Drift, som dog tilnærmelsesvis kunde kalkuleres, og som ellers vilde medføre et Minus i Kassebeholdningen. At lægge en væsentlig Del af Skatten over paa de faste Ejendomme vilde naturligvis være morsomt nok for dem, der havde de løse Kapitaler. Disse trak allerede voldsomt paa de faste Ejendomme, saa en Omlægning af Skatten i den antydede Retning vilde kun være en stor Tribut til den løse Kapital. Hr. Mikael Johansen havde været inde paa at tale i en Form, som gav det Udseende af, at det var Socialdemokraterne, der var Skyld i de stadigt stigende Udgifter. Da noget lignende havde staaet i et Dagblad, paaviste Taleren ved Sammenligning mellem Byens Gæld og Aktiver i 1897 og 1909, at Status netop havde bedret sig overordentlig i de senere Aar og absolut maatte kaldes god. Naturligvis var de aarlige Udgifter steget, og Taleren hørte med til dem, der vilde være med til en sund Økonomi; men de forskellige Udvalg maatte anstrenge sig for at faa alle de Udgifter med, der kunde forudses, og saa bestræbe sig for at overholde Budgettet. Det kunde vel siges, at en Del af Kommunens Aktiver var uproduktive, men et Samfundslegeme som Aarhus kunde ikke fungere, hvis det ikke havde Skoler, Tinghus og lignende Institutioner. Han var glad ved, at Skolevæsenet var en Side af vort Samfund, der blev lagt Mærke til. Et herværende Blad havde benyttet Skoleforholdene til politisk Agitation og ment, at der kunde spares en Masse, men det eneste, Bladet havde at henvise til, var en Gymnastiksal til 60000 Kr., og Omtalen af denne beroede paa en fuldstændig

Misforstaaelse, da det omtalte Gymnastikhus foruden selve Gymnastiksalen afgav Plads til Sløjdelokale, 2 Sangklasser og Badeværelse. Og dertil kom, at denne Bygning blev benyttet hver Time paa Dagen, saa der var intet overflødigt. Det der var gaaet med til Udsmykning ud over selve Murstenene til hele det paagældende store Skolekompleks var alt i alt 9000 Kr., saa her var, naar det erindredes, at Komplekset havde kostet 350000 Kr., ikke Tale om nogen som helst Flotthed. Hvorledes Hr. Mikael Johansen kunde komme til det Resultat, at det vilde blive en Besparelse at udvide Betalingsskolerne, saa de kunde tage imod alle dem, der meldte sig, var ikke let at se, da hvert Barn i de almindelige Borgerskoler efter den af Skoleinspektøren udarbejdede Aarsberetning aarlig kostede 59 Kr. 10 Øre, medens hvert Barn i Betalingsskolerne kostede Kommunen 62 Kr. 20 Øre. Naar en Borger i et Dagblad havde talt om flydende Skolepenge, maatte det hævdes, at den offentlige Skole under alle Omstændigheder blev den billigste, fordi den benyttede sine Lokaler saa intensivt som muligt, ja nogle Gymnastiksale blev endog benyttet hver Time paa Dagen. At dette var for meget, sagde sig selv, og man vilde komme noget bort fra den altfor stærke Brug, naar den ny Skole blev færdig. Det var meget rigtigt, at Staten burde bære en større Del af Skoleudgifterne, men da Borgerne var en Del af Staten, maatte der ogsaa tænkes paa, hvor Staten skulde faa sine Penge fra. Hvis samtlige Byraad vilde rejse Tanken om at faa Staten til at overtage noget mere af Udgifterne til Skole- og Retsvæsen, var der maaske en Mulighed for at standse den Forsvarsbølge, der truede med at tømme alle Midler de nærmeste Aar, for det var vist i høj Grad

tvivlsomt, om det vilde lykkes at faa Pengene til Forsvarets Ordning fra de store Indtægter og Formuer. Naturligvis kunde man godt have ønsket at gaa lidt hurtigere frem med Udviklingen af Skolevæsenet, men Aarhus var dog nu naaet et Stykke frem, men naar man betænkte, at Aarhus først med Realisationen af de Planer, der nu var i Fremmarsch, naaede til det, Skoleloven af 1814 tog Sigte paa, saa kunde det næppe siges, at man var gaaet for hurtigt frem. Udgifterne til Fattigvæsen og Skolevæsen kunde der ikke rejses Valgagitation imod Socialdemokraterne paa, dertil var disse Udgifter blevet vedtaget i Byraadet med altfor overvældende Majoritet, hvad vel sagtens skyldtes, at begge Sider i Byraadet arbejdede godt sammen i disse Spørgsmaal. De Herrer fra Højre havde maaske nok holdt noget tilbage, naar Socialdemokraterne vilde fremad, men Skridt for Skridt uden Ophold var Udviklingen dog sket. Naar Principspørgsmaalene havde været fremme, var der vel blevet taget mangan bitter Tørn, men alle havde dog vist følt, at naar det drejede sig om Byens Ve og Vel, var der Enighed. Der var talt om at benytte Lærerkrafterne mere effektivt, og han haabede, Lærerne vilde forstaa, at der blev gjort meget for dem. Lokalerne var nu saaledes, at der kunde arbejdes i dem med Fryd, og Lønforholdene var blevet saaledes forbedret, at det absolut maatte anspore Lærerne. Aarhus Byraad havde i de senere Aar villigt ydet Tilskud, og derved og ved Lovgivningens Medhjælp var Begyndelseslønnen i de sidste Aar for Lærernes Vedkommende steget med 60 %, ja for Lærerindernes Vedkommende endog med 87 %. Da der nu saaledes var gode Lokaler og anstændige Lønninger, maatte det haabes, at Lærerne vilde forstaa, at

de burde lægge al Kraft ind paa Skolens Bedste. Det eneste Sted, det kunde tænkes at spares noget, var ved Betalingsskolerne, idet Taleren, hvis Byraadet ønskede det, gerne vilde være med til at lade disse Skolers Lærere, som nu kun underviste 33 Timer, læse 36 Timer om Ugen ligesom de almindelige Borgerskolers Lærere. Derved vilde der spares 4800 Kr. Desuden kunde der maaske ogsaa spares en Smule ved Overtimerne ved de almindelige Borgerskoler, og Taleren skulde som sagt gerne være med, hvis Byraadet ønskede, men han vilde ikke stille noget Forslag derom.

Politi m e s t e r e n havde intet at indvende mod Qvists Laboratorium ud over, at det var privat. Naar Hr. Qvist mente, der maatte ansættes en edssvoren Mand, for at Undersøgelsesanstaltens Erklæringer kunde have Retsgyldighed, saa maatte Taleren dog mene, at han nok saa godt som Hr. Qvist vidste, hvad der hørte til. At Sundhedskommissionen ikke havde søgt Oplysning om Betalingsforholdene kom sig af, at den fra Frederiksberg laa inde med saa vægtige Oplysninger, at den ikke fandt Anledning dertil. At Sundhedskommissionen bestemt ønskede en Dyrlæge som Kontrollør skyldtes Professor C. O. Jensen ved Landbohøjskolen, der havde udtalt, at en Dyrlæge mest betryggende kunde foretage Kontrollen, og at den Art Kontrol hele Verden over mere og mere gled over i Dyrlægernes Hænder. Alt dette talte for, at Mælkekontrollen blev underlagt Slagtehuset. Den af Hr. Magnus Nielsen omtalte Post til bakteriologisk Undersøgelse var en gammel Post, som Sundhedskommissionen ikke ønskede strøget. Tanken om en stor kommunal Undersøgelsesanstalt kunde Taleren give sin varmeste Tilslutning, men det var da til Dels ogsaa Sund-

hedskommissionens Tanke, at den Kontrol, man nu ønskede oprettet, skulde være Spiren til en Undersøgelsesanstalt for Levnedsmidler. — Angaaende de ofte omtalte Betjentes Anciennitet forelaa der vist en Misforstaaelse, for i Realiteten forholdt det sig nok saaledes, at disse Betjente var ansat som de øvrige. Han maatte endnu engang anbefale Brandsvendenes Andragende om en højere Maksimalløn paa det varmeste.

S a m u e l s e n troede ikke, Nødtørftsanstalterne var udsat for at lide Overlast, dersom Adgangen til dem blev fri, da Kontrollen vilde blive den samme som nu. Hensigten med Omtalen af Skøjtebanen havde kun været at faa denne fejlet noget oftere. Dersom Fyrbøder Rolander ikke fik noget for Overarbejde, vilde han fra 1. April, da almindelige Maskinarbejdere skulde have 50—51 Øre i Timen, komme en 300 Kr. lavere i Indtægt end disse.

M o u s t e n maatte antage, at Budgetudvalget strøg de 600 Kr. til Fælleskontoret for Velgørenhed, dersom Fattigvæsenet ingen Interesse havde af Forbindelse med Kontoret. Om Betjentenes Anciennitet forelaa der endnu ikke noget nyt, saa indtil det skete, maatte man blive staaende ved det engang vedtagne, nemlig at deres Anciennitet skulde beregnes fra deres Ansættelse som egentlige Politibetjente.

J u l. A n d e r s e n skulde, da der var talt om at stryge Udgiften til den kommunale Musik, kun udtale, at dette ikke lod sig gøre, fordi der paa Grundlag af Byraadets Vedtagelse var undertegnet Kontrakt med Musikerne.

M i k a e l J o h a n s e n kendte flere Tilfælde end de to nævnte paa Andragender, der ikke var blevet besvaret. Skønt han ikke kunde slutte sig

til Hr. Jakob Jensens Betragtninger, glædede han sig over den urbane Tone, Hr. Jensen havde anslaaet, men han maatte protestere imod med nogen Udtalelse at have taget potitisk Sigte eller søgt at beskyldte Socialdemokraterne for at være Skyld i Budgettets Stigning. Naar Hr. Jakob Jensen mente at have bevist, at et Barn i de betalende Borgerskoler var dyrere for Kommunen end et Barn i de almindelige Borgerskoler, maatte det dog erindres, at en bestemt ret betydelig Del af Børnene i Betalingsskolerne havde Friplads, og at disse Skoler blev noget fordyret ved at have et ældre Lærerpersonele. Han skulde gerne sammen med Hr. Jakob Jensen tage kraftigt fat for en Henvendelse til Regeringsmagten om at faa Staten til at overtage nogle af Kommunens Udgifter. Da Politimesteren var til Stede, ønskede han at gøre opmærksom paa det Griseri, der fandt Sted ved Torvehandelen med Grøntsager.

Nørgaard var enig med Hr. Jakob Jensen i, at Samarbejdet i det hele og store havde været godt. Naar enkelte Principspørgsmaal blev undtaget, havde der som Regel kun været Uenighed om Tempoet, og det var dette, som Taleren syntes burde reguleres endnu lidt kraftigere end hidtil. Han var derimod ikke enig med Hr. Jakob Jensen i, at Byens Status var saa god, som Hr. Jensen mente, idet Formuen ikke var det ene afgørende med Hensyn til, om Byen sad godt eller daarligt i det, eftersom de mange Goder, Byen sad inde med, kun havde deres relative Betydning. Naar den finansielle Status skulde opgøres, maatte der ogsaa ses paa, om Udgifterne ikke blev for store ved Benyttelsen af de mange Goder. I det Tidsrum, Hr. Jakob Jensen, havde fremdraget, var endelig ogsaa Renten af Gæld steget forholdsvis

mere end Formuen. Han troede vedblivende, at Skatteprocenten vilde stige til 10, eftersom man maatte regne med, at Forholdene i det hele taget tenderede nedad, og naar det var Tilfældet, maatte man nok have Lov til at være lidt betænkelig ved den store Stigning. Naar Hr. Simonsen mente at reducere Udgifterne til Skolevæsenet ved at nævne nogle Tal, skulde det dog ogsaa fremhæves, at Skoleudgifterne androg 40 % af Skatteindtægten. Det glædede ham, at Hr. Jakob Jensen ogsaa syntes tilbøjelig til at holde lidt igen paa de Krav, der stilledes fra Skolemændenes Side. Skolelokalerne kunde nok uden Skade benyttes 8—9 Timer om Dagen, saa forhaabentlig vilde man ikke alt for meget lytte til Pædagogernes store og kostbare Ønsker. Et Krematorium hørte ogsaa til de Ting, man nok kunde vente med i Tider, hvor det kneb, da det vel dog nærmest maatte anses for Luksus. Dette kunde derimod ikke siges om Mælkekontrollen, der nok med Tiden ved varsom Fremgang kunde udvikle sig til en virkelig kommunal Undersøgelsesanstalt. I Grunden var det vel nok nærmest Højre i Budgetudvalget, der havde holdt lidt igen, medens Hr. Simonsen selv enkelte Steder ønskede at tage lidt mere med. Hr. Mikael Johansen havde sikkert misforstaaet Taleren med Hensyn til Skatteforholdene, da Taleren netop ønskede at lægge noget af Skatten over paa de faste Ejendomme, fordi København var et Skattely. At der var visse Farer forbundet ved en saadan Omlægning, var han ikke blind for, men i det lange Løb vilde Grundejerne dog nok selv staa sig ved Omlægningen. Hele Befolkningen vilde ligesom nu komme til at bære Byrderne, men i en Form, der var mindre ubehagelig. Købstadforeningen havde kraftigt modsat sig Skattelovenes Bestem-

melser om Erhversskatten, saa naar der intet skete, skyldtes det, at Købstæderne var i Minoritet i Rigsdagen.

Simonsen tvivlede ikke om, at Hr. Mikael Johansen vilde være med til at tage kraftigt fat for at vælte nogle af Købstædernes Byrder over paa Staten, men tvivlede stærkt om, at Højre for Tiden vilde lægge Sten paa Hr. Neergaards Vej. Han glædede sig over, at Hr. Jakob Jensen saa tydeligt havde forklaret Skoleforholdene, for Hr. Johansens Udtalelser var jo ret bestikkende, men nu maatte det dog staa klart for alle, at Betalingsskolens Fortsættelse kun vilde medføre Tab. Og dertil kom, at hvis den almindelige Borger-skole blev lige saa god som Betalingsskolen, vilde fornuftigvis ingen sende sine Børn i den. Hvis Cirkulæret om Apoteket ikke var hos Hr. Filtenborg, maatte det være hos Hr. Nørgaard, for det var i alt Fald paa Strandvejen. Det passede ikke, at Andragendet fra Brandsvendene ikke berørte Lønreformen, da denne, hvis Andragendet skulde imødekommes, vilde blive fuldstændig omordnet. Det var derfor ret uforstaaeligt, at Hr. Samuelsen, der havde været saa ivrig for Gennemførelsen af Lønregulativet for at komme bort fra de idelige Lønandragender, nu var saa ivrig for at skabe Utilfredshed blandt de kommunale Funktionærer. Dersom man gik med til at forandre Brandsvendenes Løn, vilde hele Arbejdet med Lønregulativet være gjort forgæves, saa Taleren maatte bestemt holde paa, at Regulativet ikke maatte røres, før det helt skulde omreguleres. Han skulde gerne frafalde Kravet om at approbere Betjentenes Sommerhuer, men maatte saa til Gengæld erindre om, at Politimesteren havde lovet at tage Betjentene med paa Raad. Det var meget muligt, at Brand-

svendene kunde have godt af at øve Gymnastik, men der var sikkert intet i Vejen for, at en af dem kunde lede Øvelserne. Med Hensyn til Lærernes Lønforhøjelse, hvorom Hr. Müller havde bebudet Ændringsforslag, var Tiden for Øjeblikket vist næppe inde, og Taleren vilde for at forebygge Misforstaaelse straks sige, at han gik ikke med. Skulde Hr. Vestesens Tanke om at indskrænke Kravene til Skolevæsenet vinde Tilslutning, vilde det hævnne sig i Længden. Han kunde overfor Hr. Nørgaard ikke erkende, at man for en Post som Skoleudgifterne skulde regne efter Skatten. Skønt der maaske nok kunde være nogen Skuffelse over, at Hjælpekassen ikke havde lettet Udgifterne til Fattigvæsenet, var det dog vist sikkert, at disse vilde være steget betydeligt mere, hvis Hjælpekassen ikke havde været, idet det kunde paavises, at mange Mennesker af Fattigvæsenet var blevet henvist til Hjælpekassen uden at komme tilbage til Fattigvæsenet.

J a k o b J e n s e n hævdede, at Socialdemokraterne ikke vilde hindre Privatskolerne, men kun tilsigtede at forbedre Folkeskolen saaledes, at Privatskolerne væltede af sig selv. Forøvrigt var det kun de daarlige Privatskoler, der væltede, de gode skulde nok bestaa. Hr. Mikael Johansen havde flere Gange udtalt, at han vilde være med til at nedlægge Betalingsskolerne, naar Friskolerne blev lige saa gode som disse. Nu var dette Maal snart naaet, saa nu haabede man paa Hr. Mikael Johansens Støtte. Fordi Taleren i sin Tid havde været med til at holde paa Indførelse af Ejendomsskyl- den, vilde han dog ikke være med til nu at indføre en ny Ejendomsskat. Til Hr. Nørgaards Udtalelse om Kommunens Status, maatte det bemærkes, at Hr. Nørgaard dog vist næppe vilde

være med til at sælge de af Byens Aktiver, der var længst bort, Skovene, for Byens Gæld, og naar det var Forholdet, maatte Byens økonomiske Forhold kaldes gode.

M i k a e l J o h a n s e n mente, at Brandvæsenets Funktionærer var blevet stillet noget uretfærdigt i Forhold til Byens øvrige Funktionærer. Selv i København blev den kommunale Betalings-skole opretholdt, og der var da ogsaa mange andre Forhold end de pekuniære, der talte for at bevare denne Skole. Han troede ikke, Skatteprocenten vilde stige synderligt i Aar, da der var kommet mange nye Skatteydere, og da Evnen vist ogsaa var steget.

S a m u e l s e n var netop for at faa Lønregulativet gennemført i Fjor gaaet med til de vedtagne Lønninger for Brandsvendene, men havde da udtalt, at der for disses Vedkommende kunde være nogen Grund til at gaa lidt videre. Han arbejdede aldeles ikke paa at sætte Splid mellem Funktionærerne, men han skulde gerne indrømme, at Lønregulativet vilde blive noget forrykket, hvis Brandsvendene blev imødekommet.

J a k o b J e n s e n kunde ikke gaa med til Forslaget om Forhøjelse af Brandsvendenes Løn, fordi dette utvivlsomt skulde være Banebryder for Forslag om Forhøjelse af meget højtlønnede Funktionærers Løn.

Forslaget overgik til 2. Behandling, og Ændringsforslag indkaldtes til Mandag den 22. ds. Kl. 12 Middag.

3. (J. Nr. 458—1908). Den foreliggende Skrivelse fra **Købstadforeningen** om Afholdelse af Købstadmøde den 26. d. M. til Vedtagelse af nye Love toges til Efterretning, og Formanden, Moustén, Filtenborg, Nørgaard, Mikael Johansen, Samuelsen

og Simonsen valgtes til paa Mødet at repræsentere Byraadet.

4. (J. Nr. 525—1908). Den foreliggende Indstilling fra Skoleudvalget om at søge Ministeriets Bevilgning til Oprettelse af 8 nye **Lærerembeder** og 6 nye **Lærerindeembeder** vedtoges.
5. (J. Nr. 526—1908). Den foreliggende Indstilling fra Skoleudvalget om at anmode Skoledirektionen om Opslag af 3 nye **Lærerembeder**, 2 nye **Lærerindeembeder** og 1 ledigt Lærerindeembede vedtoges.
6. (J. Nr. 375—1908). Indstilling fra Skoleudvalget i Anledning af et af Sundhedskommissionen givet Paalæg om **Nedlæggelse af Brønden ved Christiansbjergs Skole**. — Indstillingen gik ud paa at bevare Brønden, da Stadsingeniøren havde erklæret Vandet for godt.

J. C. P e t e r s e n kunde ikke tiltræde Skoleudvalgets Indstilling. Sundhedskommissionen havde ladet Vandet undersøge og fundet det sundhedsfarligt. Derefter lod Skoleudvalget saa Stadsingeniøren smage paa Vandet, og da han erklærede det for godt, sluttede Udvalget sig til ham. Det var imidlertid afgjort, at Vandet var snavset baade i den ene og den anden Henseende, da Sundhedskommissionen tog sin Prøve, og Sagen havde desuden en anden Side, idet mange af Brøndene paa Christiansbjerg var meget daarlige, hvorfor Sundhedskommissionen ønskede dem lukket, hvilket med større Vægt kunde forlanges, naar Kommunen selv gik i Spidsen.

J a k o b J e n s e n gjorde opmærksom paa, at det ikke var Sundhedskommissionen, men Skoleudvalget, der havde ladet Vandet undersøge. Det var meget rigtigt, at Vandet indeholdt en Del **Mikrober**, men dog ikke saa stort et Antal, at de

kunde være skadelige for sunde Folk. Grunden til at der fandtes saa mange Mikrober, maatte imidlertid søges i, at Brønden henstod nogenlunde ubrugt, da Prøven blev taget, for da den var blevet pumpet ren, var Vandet godt. Denne Brønd var forøvrigt ikke sat samtidig med de andre Brønde paa Christiansbjerg, og den var stensat, hvorimod de andre gamle Brønde var sat med Bul og altsaa nu raadne. Udgiften ved at indlægge Vand vilde blive 420 Kr., og hvis Byraadet vilde bevilge denne Sum, skulde Udvalget intet have imod at nedlægge Brønden.

Müller kunde ved Hjælp af sine Protokoller godtgøre, at Vandet ikke var sundhedsfarligt, og hævdede, at denne Brønd var ganske anderledes end de andre Brønde paa Christiansbjerg.

Magnus Nielsen mente, at Byraadet burde støtte Sundhedskommissionen, og syntes, det vilde se underligt ud, om Kommunen i dette Forhold vilde indtage en Særstilling.

Samuelson forekom det urigtigt at skyde den lille Udgift til Vandindlæg fra sig, naar Sundhedskommissionen ønskede Brønden nedlagt. I denne Forbindelse kunde han oplyse, at der fra nogle Grundejere paa Christiansbjerg var indgivet Andragender i Anledning af, at Sundhedskommissionen havde forbudt Brugen af nogle Brønde, hvis Vand var sundhedsfarligt. Andragenderne gik dels ud paa at faa Tilladelse til at erlægge Beløbet for Vandindlæg i 20 halvaarlige Terminer i Stedet for 10 og dels om at faa Byraadet til at staa i Forskud for Indlægskapitalen i selve Ejendommene. Da Byraadet imidlertid i sin Tid havde vedtaget, at Grundejerne paa Christiansbjerg skulde betale 2 Kr. pr. løbende Alen Facade og Halvdelen af Udgiften til Stikledningen

fra Hovedledningen til Stophanen i Huslinien, og da de øvrige Grundejere afviklede Beløbet i 10 halvaarlige Terminer samt selv havde betalt de af Byraadet vedtagne Omkostninger, kunde Udvalget ikke anbefale at imødekomme de omtalte Andragender.

M o u s t e n troede ikke, Skoleudvalget vilde være imod at nedlægge Brønden, hvis Byraadet vilde bevilge Vand indlagt.

Det vedtoges at indlægge Vand fra Vandværket som af Sundhedskommissionen forlangt.

7. (J. Nr. 484—1808). Andragende fra Restauratør Fenger-Lassen om Tilladelse til **Servering paa Fortovet** ud for Frederiksbjerg Apotek i Sommeren 1909. — Fra Brolægningsudvalget forelaa Indstilling om at give Tilladelsen paa visse nærmere Vilkaar.

J a k o b J e n s e n henstillede til Brolægningsudvalget at tage Sagen tilbage til nærmere Overvejelse, da han havde den Opfattelse, at Baneautoriteterne vilde bygge saa langt frem, at Pladsen vilde blive for knap.

Sagen toges tilbage af Brolægningsudvalget.

8. (J. Nr. 514—1908). I Anledning af et fra Formændene under Brolægningsvæsenet indgivet Andragende om at faa udleveret **Regnkapper paa Kommunens Regning** forelaa der Indstilling fra Brolægningsudvalget om ikke at imødekomme Andragendet, da de paagældende Formænd i Lønregulativet ikke var normerede med Uniform, og at det altsaa havde været Forudsætningen, at de skulde afholde Udgiften til deres Beklædning af deres Lønning.

Indstillingen vedtoges.

9. (J. Nr. 495—1908). Den foreliggende Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse

angaaende Fastsættelse af **Byggelinier for Fiskergade** vedtoges,

10. (J. Nr. 496 og 521—1908). Indstillinger fra Udvalget for Belysningsvæsenet om at tilstaa **Aarhus Atletklub fri Belysning** af Klubbens Øvelseslokale Vestergade Nr. 48 og om at **refundere den af de samvirkende Idrætsklubber betalte Elektricitetsafgift** for Belysning af Katedralskolens Gymnastiksal.

M o u s t e n ansaa det for bedre at forhøje Tilskudet til Idrætsklubberne.

J a k o b J e n s e n fraraadede at støtte Klubberne paa anden Maade end ved at give dem gratis Lokaler, Lys og Varme i Byens Skoler, hvor de udmærket godt kunde faa Plads.

V e s t e s e n mente, at der for Atletklubben var særlige Forhold til Stede som Grnd til, at Klubben benyttede Lokalet paa Vestergade; men forøvrigt kunde det godt være, at Hr. Jakob Jensens Betragtning var rigtig. Man kunde maaske saa lade Atletklubben gaa ud, men bevilge Belysningen til Idrætsklubberne.

J a k o b J e n s e n ansaa det for urigtigt at give 200 Kr. til de faa Kvinder, der gymnastice-rede i Katedralskolens Gymnastiksal; men Sagen kunde jo overvejes af Budgetudvalget.

Begge Indstillinger henvistes til Budgetudvalget.

11. (J. Nr. 2¹¹⁷—1908). Indstilling fra Byens Udvidelse og Bebyggelse angaaende Fastsættelse af **Byggelinien for Rosensgades vestre Del**.

N ø r g a a r d meddelte, at Sundhedskommissionen havde anset Gaden for vel smal til Bygning af saa højt et Hus, som der ønskedes opført. Udvalget havde da tænkt at udvide Gaden til 17 Alens Bredde og fra først tænkt sig at tage hele Udvidelsen fra den nordre Side, men ved nøjere

Overvejelse, havde det dog vist sig muligt at tage noget af Udvidelsen fra den søndre Side, saaledes at Gaden kunde blive 17 Alen bred paa det paa-gældende Sted.

Indstillingen vedtoges.

12. (J. Nr. 527—1908). Fra Udvalget for Belysningsvæsenet forelaa følgende Indstilling angaaende **den kommunale Badeanstalt** ved Gasværket:

»I Anledning af, at den kommunale Badeanstalt for Mænd og Kvinder snart vil være færdig til at træde i Virksomhed, staar Udvalget i Begreb med at besætte Pladserne som Opsyn for begge Afdelingerne. Udvalget har tænkt sig, at Badeanstalten staar aaben for Publikum til følgende Tider:

Hverdage.	7—9	Formiddag
	11—2	Eftermiddag
	5—8	—

Helligdage. 7—12 Formiddag.

Lønnen for det mandlige Opsyn 24 Kr. pr. Uge og for det kvindelige 14 Kr. pr. Uge, idet man vil forlange, at Opsynene foruden at være til Stede paa Anstalten i de ovenfor nævnte Tider, tillige har Pligt til at møde saa betimeligt om Morgen, at Anstalterne kan være rede til at modtage Publikum til den fastsatte Tid samt foretage Rengøring efter endt Badetid.«

Indstillingen vedtoges.

13. Det vedtoges at tillade **Landsudstillingen** at opføre en lille Bygning til **Indkvarteringsbureau** i Anlægget Vest for Hovedbanegaardens Indgang.

